

SONDAJUL DE LA CÎMPULUNG, PUNCTUL «CLOAȘTER»^{*}

(reg. Argeș)

Ș TIRILE istorice despre «Cloașter», mănăstirea catolică din Cîmpulung, sînt destul de puține și sărace. Fundarea lui a fost pusă nu odată, în legătură cu întinderea la sud de Carpați a stăpînirii cavalerilor teutoni, așezați între 1211—1225 în Țara Birsei¹; dar această ipoteză este azi din ce în ce mai puțin admisă². S-a mai presupus că despre Cloașter ar fi vorba într-un document din 1382³. Documentul, însă, este, după toate probabilitățile, un fals⁴.

Prima știre sigură pe care o avem despre o mănăstire dominicană în Cîmpulung — desigur Cloașterul — este din 1427⁵. Aflăm atunci că mănăstirea, distrusă de turci, probabil în anul precedent, urma să fie refăcută, ba chiar mărită. A doua știre, și ultima, este cuprinsă într-un document din 1656⁶; biserica, de multă vreme ruinată, a Cloașterului (de data aceasta este numit așa), fusese definitiv dărimată de către egumenul Melhisedec al mănăstirii ortodoxe vecine, zisă azi Negru Vodă; catolicii cîmpulungeni cereau să li se restituie locul Cloașterului, loc a cărui proprietate fusese uzurpată, de către mănăstirea ortodoxă. Reintrat în posesia catolicilor, locul Cloașterului a mai fost respectat timp de mai bine de un veac, atît de catolici cit și de ortodocși⁷. Nu știm la ce dată, dar probabil în secolul al XIX-lea, el a devenit proprietate particulară.

Cercetări și săpături s-au făcut pe locul Cloașterului în două rînduri, pe cît se pare: mai întîi, la sfîrșitul secolului trecut, Gr. Tocilescu a făcut o amănunțită cercetare, poate însoțită și de unele sondaje⁸, în al doilea rînd, Virgil Drăghiceanu a făcut, prin 1926—1927, săpături mai ample, în urma cărora s-ar fi putut preciza, se spune, locul absidei bisericii mănăstirești. Cu această ocazie, deși a fost pusă și o inscripție, menită să indice acest loc și să amintească viitorimii lucrările efectuate, nu s-a publicat însă nimic cu privire la rezultatele obținute. Nu am putut da, pînă în prezent, nici de vreun raport oficial asupra săpăturilor, nici de obiectele care, după spusa localnicilor, ar fi fost descoperite cu acel prilej.

În cursul anului 1957, Sfatul popular al orașului Cîmpulung a procedat la parcelarea terenului pe care se află ruinele Cloașterului și, îndată după aceea s-au început lucrările de construire a unor locuințe, pe o bună parte din parcele. Aceste lucrări fiind

^{*} La efectuarea sondajului au participat: I. Barnea, din partea Institutului de arheologie și E. Lăzărescu, din partea Institutului de istoria artei, ale Academiei R. P. Romîne. Desenator: E. Mironescu.

¹ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria romînilor*, I—II, p. XII. Același, *Istoria bisericii romînești și a vieții religioase a romînilor*, ed. 2, vol. I, Buc., 1929, p. 26 și urm.

² I. Ferent, *Cumanii și episcopiile lor*, Blaj, 1931, p. 164—170. Gh. I. Moiescu, *Catolicismul în Moldova pînă la sfîrșitul veacului XIV*, Buc., 1942, p. 3, n. 3. E. Lăzărescu, *Despre piatra de mormînt a comitelui Laurențiu și cîteva probleme arheologice și istorice în legătură cu ea*, în *Studii și*

cercetări de istoria artei, IV, 1957, nr. 1—2, p. 119, n. 6.

³ Hurmuzaki-Densușianu, *Documente privitoare la istoria romînilor* I, Buc., 1890, nr. CCXVI, p. 116.

⁴ E. Lăzărescu, *op. cit.*, p. 118.

⁵ N. Iorga, *Acte și fragmente privitoare la istoria romînilor* . . . , III, Buc., 1897, p. 81—82.

⁶ Al. Lapedatu, *Marghița doamna Negrului Vodă. O ipoteză istorică*, «Un mînnunci de documente istorice», Buc., 1915, p. 7.

⁷ Fr. I. Sulzer, *Geschichte des Transalpinischen Daziens* . . . , I, Viena, 1781, p. 331—332.

⁸ *Marele dicționar geografic al Romîniei* . . . II, Buc., 1899, p. 487, a.v. Cîmpulung.

oprite în toamna anului 1957, în urma intervenției Institutului de arheologie, s-a hotărât efectuarea unor sondaje în cursul campaniei din vara următoare.

Scopul sondajelor era în primul rînd de a determina ce se mai putea găsi sub parcelele rămase încă neclădite. În al doilea rînd, se încerca, pe cît mai era cu putință, date fiind distrugerile rezultate în urma construcțiilor efectuate în 1957, fixarea originilor, duratei și însemnătății acestei așezări și, eventual, a raporturilor ei cu alte complexe contemporane sau ulterioare, din Cîmpulung și împrejurimi.

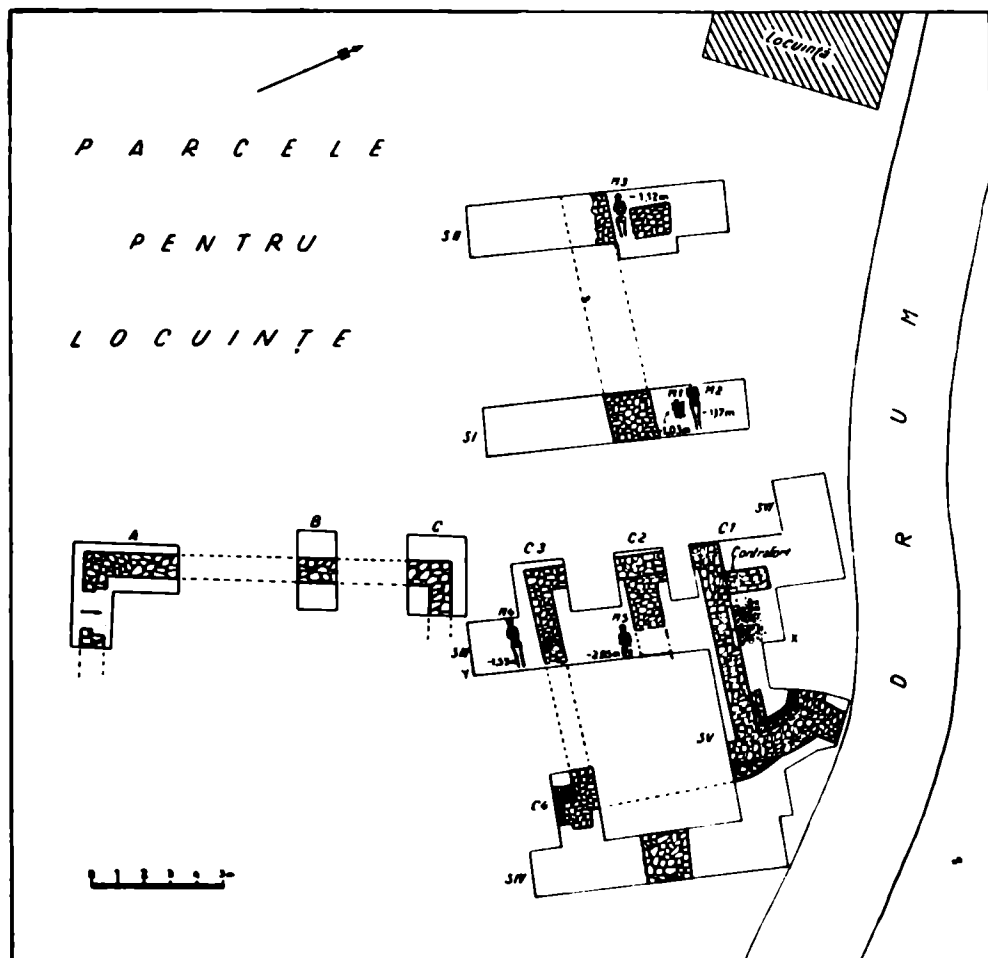

Fig. 1. — Cîmpulung, punctul « Cloașter »: planul sondajului din 1958.

Deoarece cu prilejul unor lucrări de construcție și nivelare cu plugul ieșiseră la iveală și resturi dintr-o fereastră gotică, lucrată ajur, sfărâmată de fierul plugului, era de presupus că fișia nivelată astfel, atingea chiar locul fostei biserici a mănăstirii. La sudul drumului astfel deschis, pe parcela nr. 21, s-au întlnit, în cursul săpăturilor pentru fundațiile imobilului, « colțul unui zid gros, de bolovani de riu și legați cu mortar foarte rezistent »; iar pe parcela 17, tot cu ocazia săpăturilor pentru temelie, se găsiseră numeroase schelete omenești, ale căror oase au fost împrăștiate. Pe aceeași parcelă, în pereții gropii de var situată la sud de clădire, se mai zăreau 5—6 schelete dispuse pe două niveluri. În unghiul de nord-est al gropii se putea zări colțul de sud-vest al unei construcții de piatră, al cărei zid de vest se îndrepta spre casa nou construită, în timp

ce traseul zidului de sud părea a fi indicat de o ușoară denivelare care se continua spre est și în parcela vecină (nr. 19), neconstruită.

Lucrările noastre au început prin trasarea a două secțiuni S.I și S.II, situate pe parcelele 17 și 19, orientate aproximativ sud-nord, late de 2 m și lungi de 10 m, menite să intercepteze presupusul zid ce părea indicat prin denivelarea amintită mai sus (vezi planul, fig. 1). Rezultatele sondajelor sînt următoarele: atît în S. I cît și în S. II s-a întîlnit zidul presupus. Acesta se afla la o adîncime de circa 0,35 m de la suprafața solului, iar partea lui inferioară nu atîngea o adîncime mai mare de 0,20—0,25 m sub nivelul de dărîmare. Zidul era construit din bolovani de rîu, legați cu un mortar foarte friabil. Pe latura lui de sud, s-au găsit, la nivelul de dărîmare, citeva cuie de șită. Ținînd seama de mica adîncime la care coborau temeliile acestui zid, de minima lui rezistență și de lungimea lui, se poate presupune că este vorba de un zid de împrejmuire. La nord de acest zid, în S. I, s-au găsit două morminte: primul, M 1, la —1,03 m, aparține unui copil sub 0,80 m înălțime; cel de-al doilea, M 2, la —1,17 m, prins numai cu partea de jos a corpului în secțiunea respectivă, este al unui adult. Judecînd după lungimea femurului, el putea avea circa 1,70—1,75 m înălțime. Imediat la nord de acest mormînt, secțiunea atîngea o groapă de gunoi recentă.

În S. II, la 0,60 m spre nord de zidul amintit, începînd de la —0,50 și pînă la —0,90 m de la suprafața solului, s-a întîlnit un masiv de zidărie de plan dreptunghiular, cu lungimea, pe direcția nord-sud, de 1,20—1,30 m și cu lățimea de 1,10—1,12 m. Capătul de nord al secțiunii pătrundea de asemenea într-o groapă de gunoi. Degajat complet, prin crearea unei casete în peretele de est al secțiunii, masivul de zidărie, al cărui nivel de bază coboară

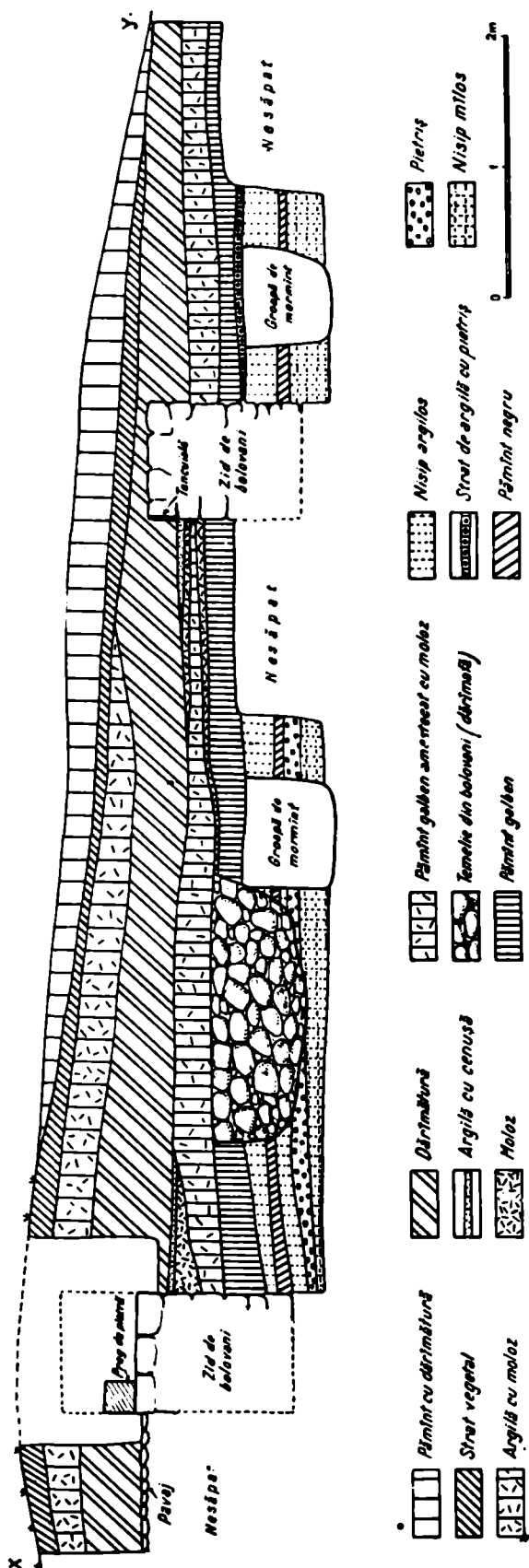

Fig. 2. — Cîmpulung, punctul «Cloașter»: profilul peretelui de E (X—Y) al secțiunii S III.

pină la 1,12 m, se dovedește a nu avea nici un fel de legătură organică cu nici o altă zidărie din jur. El este construit tot din piatră de riu, legată de data aceasta cu un mortar foarte rezistent. Scopul lui n-a putut fi determinat.

Între acest masiv de zidărie și presupusul zid de împrejmuire, se afla un schelet de adult de circa 1,70 m înălțime (M 3).

Caracteristică celor trei morminte menționate este lipsa oricărui inventar. Numai existența sicriilor poate fi dedusă prin prezența în toate trei a unor cuie de fier. Sicriile fuseseră sprijinite pe un « pat » de pietre, vizibil mai ales la M 1. Pe colul femurului drept al scheletului din M 2, se afla un obiect oblong de fier, devenit de nerecunoscut, din cauza ruginii. Ținând seama că, sub unul din vîrfurile acestui obiect, pe fața anterioară a femurului, se afla adînc înfipță în os o altă așchie de fier, este de presupus că obiectul amintit mai sus ar putea fi un vîrf de lance sau de săgeată de arbaletă și că numai în urma putrezirii cadavrului și sicriului, el s-a frînt și s-a culcat sub greutatea stratului de pămînt. La celelalte schelete nu s-au putut observa urme de violență. Toate mormintele au aceeași orientare, care coincide cu răsăritul de vară. Scheletele au, în toate trei cazurile, mîinile încrucișate pe piept, cu antebrațele petrecute complet unul pe lîngă celălalt, palmele atingînd fiecare încheietura cotului opus.

Deoarece descoperirile de mai sus, puse alături de ceea ce se putea observa în groapa de var de pe parcela 17, despre care am amintit, dovedeau că în acest sector se întindea un cimitir, cercetările au fost deplasate către est, în marginea de răsărit a parcelei nr. 19, unde denivelări mai accentuate lăsau să se presupună existența altor masive de zidărie. Secțiunea III, paralelă cu S. I, și situată la 5 m est de aceasta, a dus la descoperirea, la 0,50—0,60 m sub nivelul solului, a două ziduri paralele, construite din bolovani de riu, cu mortar foarte rezistent, groase de cîte 0,85 m, distanțate între ele la circa 5,50 m și reprezentînd pereții de nord și sud ai aceleiași încăperi. Secțiunea a prins în zidul de la nord o intrare, largă de 1,28 m. Două blocuri paralelipipedice, de piatră cioplită (calcar) marchează pragul, înspre exterior. Pe ele se mai pot vedea urmele tencuielii care le lega de ușorii ce par a fi fost deci tot de piatră. În fața acestei intrări, la —0,95 m, s-a întîlnit un pavaj de piatră de riu.

Ținînd seama de faptul că, între cele două ziduri amintite, stratul gros de dărîmătură conținea numeroase cărămizi de $0,280 \times 0,195 \times 0,030$ m și că, uneori, încă legate între ele cu mortar, acestea formează blocuri destul de mari, a căror curbura pare să indice că au făcut parte dintr-o boltă, este de presupus că întreaga suprafață a încăperii a fost acoperită cu o boltă sprijinită pe pereții de nord și sud menționați. Sub stratul de dărîmături se afla un strat de pămînt galben, amestecat cu moloz, nivelat. Suprafața acestui strat coincide cu limita inferioară a tencuielii vîruite, — ce s-a mai păstrat pe alocuri pe fața interioară a peretelui de sud al încăperii — și reprezintă deci nivelul de călcare. Imediat sub acest strat de nivelare, la 1,15 m sub nivelul solului, s-au întîlnit resturile unui al treilea zid, paralel cu primele, gros de 1,15 m, format tot din bolovani de riu legați cu mortar și care, depărtat fiind la 1,40 m de peretele de nord al încăperii, vine dinspre vest și se întrerupe brusc, prin dărîmarea, la circa 1 m de malul de est al secțiunii. Suprafața părții bine păstrate pare a fi fost nivelată, pentru a permite apoi nivelarea interiorului încăperii. Continuarea zidului către est nu mai este marcată decît printr-o dărîmătură de bolovani amestecați cu moloz.

Prin crearea a trei casete în peretele de vest al secțiunii S III (C 1, C 2, C 3), s-au putut prinde: în C 1, colțul de nord-vest al construcției, precum și baza unui contrafort, nelegat cu peretele de nord al încăperii, perete pe care îl sprijină, iar în C 3, colțul de sud-vest al aceleiași construcții. În C 2, s-a putut observa că zidul de vest al încăperii nu se leagă de zidul transversal, gros de 1,15 m, amintit mai sus, ci îl încalecă. Apare evident faptul că acest zid gros este mai vechi decît construirea

încăperii a cărei porțiune de vest și intrare pe latura de N au fost date la iveală în această secțiune. Spre aceeași concluzie ne îndreaptă faptul că suprafața zidului a fost nivelată, ca și acela că el pare a fi cotit în unghi drept spre nord, această prelungire formînd un fel de prispă, lată de 0,33 m, de-a lungul zidului de vest al încăperii.

Cum am arătat mai sus, continuarea dărîmată a zidului gros de 1,15 m se pierdea în peretele de est al secțiunii. O secțiune efectuată la 6,50 m spre est de S III și paralelă cu aceasta (S IV), situată în parcela nr. 20, n-a mai prins continuarea zidurilor de nord și sud ale încăperii, ci numai resturile unui alt zid, ce nu se află în prelungirea celui gros de 1,15 m, cum ar fi fost de așteptat.

Pentru a putea prinde colțurile de sud-est și nord-est ale încăperii, s-a creat o casetă (C 4), în peretele de vest al S IV și s-a deschis o nouă secțiune, S V, orientată aproximativ est-vest, destinată să lege între ele S III și S IV și perpendiculară pe ambele. În C 4 s-a putut prinde colțul de sud-est al construcției, colț care s-a dovedit a fi întărit printr-un pilon de zidărie, construit din piatră și cărămidă (în asize?) și înconjurat cu un pavaj de piatră mărunță de riu. În SV s-a putut urmări zidul de nord al încăperii, pînă la o distanță de 6,60 m (în interior) de la colțul nord-vest al încăperii. La această distanță zidul se leagă de un alt zid care cade perpendicular pe el și care pare a fi peretele de est al încăperii. Prolungirea spre nord a acestuia se curbează însă către vest, scăzînd treptat în înălțime. Din această prelungire se desface o altă prelungire către nord-est, ce se pierde sub drumul nou deschis, sub care n-a mai putut fi urmărită. Dincolo de drum, în parcela nr. 25, această prelungire n-a mai putut fi prinsă. O cercetare la mai mare adîncime a zidului curb a dovedit că și el se sprijină pe altul mai vechi, tot curb, dar avînd altă grosime și altă curbură.

Deschiderea unei noi secțiuni (S VI), paralelă cu S V și situată pe latura de nord a casetei C 1, s-a dovedit din cele mai rodnice, căci aci s-au găsit, la o adîncime de 0,75—0,80 m, bucăți de tencuială zugrăvită (negru, roșu, galben, verde, albastru) și trei blocuri de piatră, fragmente de nervuri, cu un profil net gotic. Stratul cuprinzînd nivelul de dărîmare continua și sub drum, unde n-a putut fi urmărit.

Concomitent cu această operație, s-au mai efectuat o serie de sonde la mică adîncime, în punctele A, B, C, situate spre sud de S III, la capătul parcelei nr. 19 (fig. 1), care au dus la concluzia că și în această porțiune de teren se găsesc substructuri cu ziduri de 0,85—0,90 m grosime, tot din piatră, ale unei clădiri ce se întindea către est, sub parcela nr. 20.

Adîncindu-se S III, în vederea stabilirii stratigrafiei întregii așezări (fig. 2), au ieșit la iveală alte două morminte, primul situat la circa 0,60 m de fața exterioară a peretelui de sud al încăperii descoperite prin S III și aflător la 1,53 m adîncime (M 4), iar cel de-al doilea, situat în interiorul încăperii, la o adîncime de 2,05 m, M 5 (terenul fiind în pantă, mormintele sînt la același nivel).

De remarcat este faptul că scheletul din M 4 prezenta particularitatea de a avea clavicula stîngă tăiată la mijlocul ei. Brațele îi erau așezate ca la scheletele din mormintele descrise mai înainte. Spre deosebire de toate celelalte, scheletul din M 5 avea brațele dispuse asimetric: cel drept întors cu palma deasupra inimii, cel sting, cu palma deasupra părții de jos a pîntecelui. Inventarul acestor două morminte se reduce tot numai la cuiele de fier provenite din sicrie.

Faptul că gropile celor două morminte nu intrerup stratul de pămînt galben, pe care îl taie însă toate zidurile din cuprinsul secțiunii, impune concluzia că înhumarea a fost făcută înainte de a se construi atît încăperea ale cărei ziduri sînt de 0,85 cm grosime, cît și zidul de 1,15 m grosime, pe care trebuie să-l presupunem, cum am arătat, dintr-o fază anterioară încăperii.

Materialul ceramic extrem de sfărâmat și de puțin caracteristic, descoperit în cursul întregii cercetări, pare a aparține secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea.

Concluziile ce rezultă din aceste sumare sondaje, sînt:

I. Sub parcelele nr. 19 și 20 și, probabil, sub părțile neatinse de construcțiile ridicate pe parcelele imediat vecine (nr. 17 și 21), se mai găsesc temeliile unor construcții din complexul Cloașterului.

II. Biserica mănăstirii trebuie să se fi găsit, parte în regiunea S VI, parte sub drumul nou creat. Cum nivelul de dărîmarea al acestei biserici este la 0,75—0,80 m sub cel al drumului, se mai poate spera ca la o reluare a cercetărilor, să se găsească construcțiile ei.

III. Cu toată aparenta sărăcie de material ceramic pe care o prezintă pentru moment complexul, este posibil să se găsească și exemplare mai vechi, căci, cu excepția unei mici porțiuni, mai ales în interiorul încăperii parțial degajate în S III și S V, năcieri sondajul nu a depășit nivelul de dărîmarea.

IV. Substrucțiile ieșite la iveală atit în S III cît și în S V, aparțin la două faze diferite de construcție. Construcțiile din faza cea mai veche erau dărîmate, încă înainte de începerea celor din faza a doua.

V. Cimitirul, a cărui existență o dovedesc toate mormintele găsite, este anterior celei mai vechi faze de construcție întilnită în cursul sondajelor.

Dacă am pune aceste constatări în legătură cu știrile istorice care ne arată că, la începutul secolului al XVII-lea, Cloașterul era de mai multă vreme ruinat, ar fi să credem că cea mai nouă fază de construcție observată în sondajele efectuate, datează cel puțin din prima jumătate a secolului al XVI-lea, cea mai veche putînd data măcar din secolul precedent. În acest caz, cimitirul n-ar putea fi decît din secolul al XV-lea, cel mai de vreme. Dacă însă presupunem că faza cea mai recentă corespunde refacerii despre care se vorbește în documentul sus-amîntit, din 1427, atunci trebuie să presupunem că prima fază de construcție aparține celei de-a doua jumătăți a secolului al XIV-lea, iar cimitirul, cel mai tirziu primei jumătăți a aceluiași secol.

VI. Fragmente de nervuri descoperite au permis, de pe acum, să se corecteze atribuirea unor alte fragmente asemănătoare, aflate în lapidariul Muzeului raional (sub nr. inv. 22 și 23) — presupuse a proveni din casa domnească a lui Matei Basarab, de la mănăstirea Negru-Vodă — ca aparținînd tot Cloașterului.

O cercetare mai întinsă, într-o campanie viitoare, ar putea preciza și raporturile existente între Cloașter și unele sculpturi de factură net gotică, încastate în pereții turnului de la «Negru Vodă». De asemenea s-ar putea vedea legăturile existente între aceeași mănăstire catolică și portalul și fereastra, ambele tot de factură gotică, care probabil au fost numai refolosite în biserica Sf. Gheorghe din aceeași localitate. O astfel de cercetare ar putea duce la descoperirea unor elemente de datare certă, care să permită rezolvarea problemei, atit de controversate, a originii Cloașterului.

I. BARNEA și E. IĂZĂRESCU

ШУРФОВКА В КЫМПУЛУНГЕ (ПУНКТ «КЛОАШТЕР»)

РЕЗЮМЕ

О доминиканском монастыре Клоаштер в Кымпулунге обл. Арджеш сообщают лишь два неоспоримых исторических источника: 1) документ 1427 г., упоминающий о проекте реконструкции монастыря в увеличенном виде после разрушения его турками в предшествующем

году; 2) документы судебного дела 1656 г., из которых явствует, что так как монастырь был уже прежде разрушен, то в первой половине того же века была разобрана и его разрушенная церковь. Все же предполагалось, что основание монастыря Клоаштер можно датировать первой половиной XIII в.

Поскольку на месте, где стоял Клоаштер, начались работы по постройке жилищ, летом 1958 г. была произведена разведка для открытия случайных находок в подземных сооружениях древнего монастыря.

Было произведено 6 разрезов (см. план на рис. 1: S I — S VI) и 3 шурфа (см. план A, B, C). Удалось установить фундаменты строений — вероятно монастырских — относящихся к двум фазам последовательного строительства, и вскрыть 5 могил (см. план: M I — M 5) без инвентаря, о которых было уточнено, что они предшествуют постройкам (см. профиль рис. 2). На двух из обнаруженных костяков, по-видимому, имеются следы ранения. Удалось установить место, где стояла монастырская церковь, от которой до сих пор найдено три фрагмента стрельчатой арки и случайно обнаруженный фрагмент окна.

При отсутствии данных для точного обоснования датировки можно лишь предполагать, что кладбище относится к XIV или XV в., первая фаза строительства — к XV в., а вторая — тоже к XV, самое позднее к началу XVI в.

Дальнейшие работы могут дать новые сведения, на основании которых можно будет сделать большие уточнения.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Кымпулунг, пункт «Клоаштер»; план разведки 1958 г.

Рис. 2. — Кымпулунг, пункт «Клоаштер»; профиль восточной стены (X—Y) разреза S III.

SONDAGE AU MONASTÈRE DOMINICAIN DE CÎMPULUNG

RÉSUMÉ

Au sujet du « Cloașter » (déformation roumaine de Kloster) — monastère dominicain de Cîmpulung (région d'Argeș) — on ne dispose que des informations contenues dans deux sources historiques incontestables. L'une est un document de 1427 faisant mention d'un projet de reconstruction de cet établissement catholique sous une forme agrandie, après sa destruction par les Turcs, l'année précédente. Quant à l'autre, il s'agit des pièces d'un procès de l'année 1656, dont il ressort que, le monastère étant ruiné depuis un certain temps, les ruines de son église furent démolies pendant la première moitié du siècle en question. Néanmoins, on a considéré — à titre d'hypothèse — que la fondation du « Cloașter » pouvait être datée de la première moitié du XIIIe siècle.

Étant donné que sur les lieux du « Cloașter » allait s'ouvrir un chantier de constructions, un sondage destiné à déterminer ce qui pouvait encore subsister des substructions du vieux monastère a été effectué pendant l'été de l'année 1958.

Les six sections (voir le plan de la figure 1: S I — S VI) et trois sondages (cf. le plan A, B, C) pratiqués ont remis au jour les fondations de constructions, probablement monastiques, appartenant à deux phases successives de construction, ainsi que cinq tombes (cf. plan: M 1 — M 5), dépourvus de tout mobilier, qui s'avèrent antérieures aux dites constructions (cf. profil. fig. 2). Deux des squelettes trouvés semblent porter des traces de blessures. On a également déterminé l'emplacement de l'église du couvent, dont on a retrouvé jusqu'à présent trois fragments d'ogive et, par une découverte fortuite, une portion de fenêtre.

En l'absence d'éléments autorisant une datation sûre, il est permis de supposer que le cimetière remonte éventuellement au XIVe ou XVe siècle; la première phase de construction, au XVe siècle et la seconde, toujours au XVe siècle ou, au plus tard, au début du suivant.

Seule la poursuite des recherches pourrait fournir des éléments nouveaux, à l'aide desquels il sera possible d'apporter d'autres précisions.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Cîmpulung: lieu dit « au Cloașter »; plan du sondage effectué en 1958.

Fig. 2. — Cîmpulung: lieu dit « au Cloașter »; profil de la paroi Est (X—Y) de la section S III.

